

כוחה של הדת: מדלק לסכסוך - לכלי פיוס

הקשר בין דת ומלחמה הוא עתיק יומין והנטייה של אנשים רבים, הנהגה וציבור, היא להדגיש את הסתירות בין דת ושלוש ולהשתמש בדת לקידום מטרות מלחמה. מהצד השני המחקר מצא כי דווקא לדת יש פוטנציאל אדיר בהשפעה על היחס כלפי תהליכי פיוס ועל האפשרות לקדםם.

יש מוצא?

WHY IT WORKED

בדף זה מוצגות תובנות ממחקר עומק בינלאומי אשר בחן סכסוכים שיש להם מאפיינים שחלקם דומים לסכסוך המקומי (סכסוך ממושך, בעל מאפיינים אתנו-לאומיים, שיש בו מימד של א-סימטריה בין הצדדים) בכדי לזהות את המרכיבים שהצליחו בסופו של דבר להביא להפסקת האלימות ולעיתיד טוב יותר. על אף שהסכסוך המקומי שלנו הוא ללא ספק ייחודי מאד, סבוך מאד, מורכב ושונה, אנו מאמינים שניתן ללמוד מסכסוכים אחרים בעולם – גם אם אינם זהים לסכסוך שלנו ומזמינים אתכם למסע למידה שאולי יהיה בו בכדי לאתר מקורות להשראה וחשיבה מעשית שונה.

השורה התחתונה | מה למדנו?

מנהיגים דתיים מדגישים ומעצבים ערכים דתיים של הכרה, וידוי, סליחה ושלוש

לדת יש
תפקיד כללי
לשינוי

שילוב גורמי
דת בתהליכים
הפורמליים

מה התוצאה

מה השינוי שצריך לקרות

1 יצירת גשר אמוני, הורדת עוינות, אפשרות לפיתוח דיאלוג ושיתוף פעולה אנושי בין צדדים מדתות שונות, כמו גם בין אנשים על המנעד הדתי בתוך כל מחנה. הדגשת השיח והאמונה על הקשר בין דת ושלוש יכול לייצר סדק ולהקטין את עוצמת השיח והאמונה על הקשר בין דת ומלחמה.

2 התהליך המתגבש ותוצאותיו יתקבלו באופן חיובי יותר בקרב כלל הקהילות מאחר והצרכים החומריים והרוחניים השונים נלקחים בחשבון וקולות מגוונים באים לידי ביטוי.

1 רתימה, עיצוב ומסגור מחדש של ערכים, תפיסות ואמונות דתיות המדגישים הכרה, וידוי, סליחה ושלוש.

2 הכללה מהותית של קבוצות דתיות כחלק מתהליכי שינוי (פורמלים ואחרים), המאפשרת ייצוג של האינטרסים החומריים והצרכים הרוחניים.

מי עושה את השינוי

הנהגה פוליטית, דיפלומטים וארגונים בינלאומיים

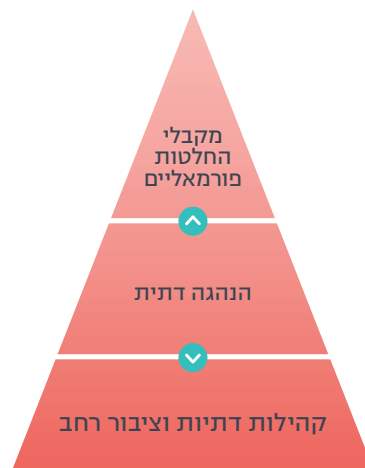
תפקידם לקחת בחשבון, להזמין ולהכיל את השחקנים והערכים הדתיים כחלק מתהליך השינוי הפורמאלי.

הנהגה דתית

תפקידם של מנהיגים דתיים הוא לקדם שינוי בשיח, עיצוב ומסגור מחדש לעבר ערכי שלום ופיוס; לעשות מחוות סימבוליות כלפי הצד השני כמנגנון מעורר השראה; ולהוביל את קהילותיהם לעבר מנגנוני שיתופי פעולה ודיאלוג.

קהילות דתיות ואנשים בעלי השפעה

תפקידם ליצור מנוע שינוי לשיח, לייצר הזדמנויות לדיאלוג ולרתום הנהגה דתית ופוליטית.

עוד על המחקר

www.tema.org.il
research@tema.org.il

מקרי בוחן ניגריה וגואטמלה

הניסיון העולמי מציע
דוגמאות מאלפות
לכוחם של ערכים
דתיים בקידום שינוי.
הנה שניים מהן:

שני הדוגמאות מלמדות על הבדל מעניין באופן בו ניתן לחולל שינוי: בעוד בניגריה השינוי התחיל מלמטה, דרך מנהיגים מקומיים ועבודה עם הקהילה, בגואטמלה המהלך הובל על ידי מוסד דתי מרכזי שפעל ברמה הלאומית. ואולם, בשני המקרים, ההצלחה נבעה מהיכולת למסגר מחדש ערכים דתיים באופן שתמך פיוס ושלו, תוך שמירה על אותנטיות דתית ורגישות תרבותית.

בניגריה, שני מנהיגים דתיים – **כומר ואימאם** – שהיו בעברם יריבים מרים, הצליחו להוביל תהליך שינוי משמעותי על ידי יצירת מודל ייחודי המבוסס על כבוד הדדי לטקסים דתיים ופיתוח דיאלוג בין-דתי, תוך שימת דגש על ערכי סליחה מתוך המסורות הדתיות השונות. המודל שלהם כלל **מחוות כבוד האחד לשני, מעורבות בתהליך הפורמלי ועבודה מעמיקה עם צעירים** משתי הדתות שלמדו לזהות ערכים משותפים דרך עיון בטקסטים דתיים.

בגואטמלה, **הכנסייה הקתולית** מילאה תפקיד מרכזי בתהליך השינוי על ידי יצירת **חיבור בין ערכים דתיים לערכי צדק וזכויות אדם לכל**. הכנסייה השתמשה במעמדה המוסרי כדי לגנות אלימות ולהגן על קהילות מוחלשות, והפכה לגורם משמעותי בקידום דיאלוג ופיוס.

ומה קורה אצלנו?

רבים מסכימים שהסכסוך באזורינו הוא סכסוך דתי, ולכל הפחות סכסוך שבו התנגשות ערכים דתיים והשקפות עולם הנעוצות בדת מלבה ומחריפה את הסכסוך. קולות אחרים, לרבות קולותיהם של מנהיגי דת ואנשים מאמינים, רואים בערכים דתיים שונים ובנקודות השקפה ועבודה בין הדתות את הפוטנציאל להניע חשיבה מחודשת על עתיד אחר לכולנו.

בניסיונות השונים שנעשו עד כה לקדם שינוי חיובי בתצורת הסכסוך המקומי:

- 1. בלטו בהיעדרם גורמים דתיים בתהליך הפורמלי**, מכל הצדדים. אפילו כאשר היו מנהיגים רוחניים עם עמדות כאלו, הם לא נכללו באופן פורמלי.
- 2. המסגור המבקש לקשר בין ערכי דת ואמונות לפיוס התקשה להתבסס** ולא פרץ את גבולות השיח הציבורי.

נקודות למחשבה

- מה תפקידם של מנהיגים דתיים וקהילתיים בעיצוב והפניית הזרקור אל ערכים דתיים שיכולים לקחת חלק ביצירת מציאות טובה יותר באזורנו או בסוגיות סכסוך ספציפיות?
- באיזו מידה קהילות דתיות שונות מעורבות בסכסוך כיום, וכיצד יכולות להיות אלו שיובילו לשינוי דווקא מהמקום הזה?
- מה תפקיד אזרחי ישראל הערבים/פלסטינים (מוסלמים ונוצרים) בהכנסה לשיח קולות דתיים אחרים?
- האם וכיצד ניתן לראות במקורות הסמכות הדתיים השונים דווקא את הבסיס לכבוד והכרה הדדית ולא את החסם לכך, כפי שנתפס בקרב השקפות מסוימות?
- איך אפשר לשלב את הקולות האלה, שיכולים לייצר חשיבה מחודשת, בתהליכים הפורמליים ולפתוח פתח לסוג אחר של שיח שיביא עימו אפשרויות חדשות?

